

## **LÃNH ĐẠO BẰNG CHUYÊN ĐỀ MỘT KIỂU MÔ HÌNH GẮN NHÀ TRƯỜNG SƯ PHẠM VỚI THỰC TIỄN GIÁO DỤC, ĐÀO TẠO NGƯỜI LÀM NGHỀ DẠY HỌC**

**ĐÀO TRỌNG HÙNG\***

Để đáp ứng kịp thời sự nghiệp phát triển giáo dục phổ thông bao gồm giáo dục tiểu học (TH), trung học cơ sở (THCS), trung học phổ thông (THPT) theo Chiến lược phát triển giáo dục 2001 – 2010, Nhà nước ta có cả một hệ thống các trường Sư phạm với nhiều loại hình từ Cao đẳng Sư phạm (CĐSP) đến Đại học Sư phạm (ĐHSP), trong đó có các trường ĐHSP trọng điểm được đầu tư mới và được giao trách nhiệm đào tạo đội ngũ giáo viên đạt chuẩn để phục vụ kịp thời sự phát triển của các bậc học từ ngành học mầm non đến hệ thống trung học 2 cấp và đào tạo đại học, sau đại học.

Hứng khởi với hướng chuyển động lớn mạnh của nhà trường trong giai đoạn mới, tôi đề xuất với lãnh đạo các trường trong đó có trường ĐHSP trọng điểm Hà Nội và ĐHSP trọng điểm Tp.HCM một ý tưởng nhằm góp phần thực hiện mục đích xây dựng trường trở thành một Trung tâm đào tạo đội ngũ giáo viên chất lượng cao cho các bậc học và nghiên cứu khoa học giáo dục đạt trình độ tiên tiến, với ý tưởng “*Lãnh đạo bằng chuyên đề – Một kiểu mô hình gắn nhà trường sư phạm với thực tiễn giáo dục, đào tạo người làm nghề dạy học*”, được thể hiện bằng các chuyên đề (xem sơ đồ tổng quát ở cuối bài viết này) trên từng lĩnh vực của nhà trường:

### **1. Chuyên đề thứ nhất : “Cải cách chứ không chỉ là đổi mới quá trình đào tạo đội ngũ giáo viên”**

Để chuyên đề này đạt được chiều sâu và hiệu quả, rất cần thiết thực hiện một cuộc tổng điều tra rà soát lại số lượng, chất lượng và hiệu quả đào tạo lực lượng giáo viên đã tốt nghiệp ra trường đang thực hiện các hoạt động giáo dục và dạy học ở các trường THPT. Vì lợi ích đối với quá trình đào tạo tiếp tục các khoá sau này, chuyên đề này nên đi sâu vào nhiều nội dung thiết thực cần phát hiện.

---

\* Nguyên PGS. TS, Viện Nghiên cứu Giáo dục, Trường ĐHSP Tp.HCM

Từ đó tìm kiếm các giải pháp khả thi nhằm mục tiêu không chỉ đổi mới mà mạnh dạn cải cách quá trình đào tạo từ mục tiêu đến chương trình nội dung, phương pháp và nghiệp vụ năng lực sư phạm sao cho tương xứng với nhiệm vụ được Đảng, Nhà nước giao cho các nhà trường sư phạm trong giai đoạn mới.

Nếu chúng ta không có được những kết luận rút ra từ thực tiễn quá trình đào tạo và hiệu quả đào tạo của trường từ nhiều năm qua và nếu chúng ta cứ mặc nhiên bằng lòng, thoả mãn với thành tựu đạt được là chúng ta đã đào tạo cho ra trường được một đội ngũ giáo viên dạy ở bậc Trung học, nhưng lại không nắm bắt được tín hiệu từ cơ sở, từ thực tiễn báo về là họ đang làm gì, làm như thế nào, họ vận động và hoạt động ra sao, họ đang cần gì để thực thi tốt hơn nghề dạy học, giáo dục thì nhà trường sẽ không có hướng đi tìm cái mới – cái mới mà Hội nghị Trung ương lần thứ 6 khoá IX của Đảng đã kết luận và giao cho ngành giáo dục và đào tạo phải thực hiện trong nhiều năm tới.

Tôi cho rằng để làm được việc có ý nghĩa quan trọng này mới có điều kiện để xem lại mình, mới thấy mình đủ hay chưa đủ độ lớn với vai trò lãnh đạo toàn diện, toàn diện ngay trong lĩnh vực chuyên sâu này thì mới ra được những quyết định sâu sắc, mang tính đột phá để điều hành chỉ đạo, dẫn đến ý nghĩa đích thực của nhà trường có trách nhiệm trước nhân dân trong việc đào tạo đội ngũ giáo viên dạy ở các bậc học.

## **2. Chuyên đề thứ hai : “Đổi mới mạnh mẽ công tác qui hoạch tổ chức lại và tổ chức mới bộ máy từ cơ sở một cách hợp lý”**

Chuyên đề này rất cần được nghiên cứu sâu ở từng khía cạnh với sự cẩn trọng, nghiêm túc và chi tiết nhằm gắn kết thành một guồng máy mạnh có sức sống mới về năng suất lao động trong các hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học và nghiệp vụ chuyên môn ; đồng thời sắp xếp, thu nhận và bổ nhiệm nhân sự theo đúng pháp lệnh cán bộ công chức vào các hệ thống bộ máy của mỗi trường ĐHSP. Những chủ trương về việc thực hiện chuyên đề này cần được đến với đội ngũ giảng viên, đến với những người lãnh đạo và quản chúng ở từng cơ sở trong bộ máy của trường để mọi người được tiếp cận, đóng góp ý kiến và có trách nhiệm thực hiện các chủ trương của lãnh đạo nhà trường đạt hiệu quả cao.

Trong nghệ thuật lãnh đạo, người nào biết lắng nghe dân, tập hợp được ý dân, người đó có nhiều thông tin nhất. Nhiều thông tin trong thời đại ngày nay cũng đồng nghĩa với sức mạnh. Có nhiều thông tin dù là thông tin trái chiều, phản biện, thông tin phát hiện hoặc gợi ý cũng đều có ích, giúp cho việc ra những quyết định sát cuộc sống, thích ứng với những nhiệm vụ quan trọng của mỗi trường sư phạm trong đó có các trường ĐHSP trọng điểm. Làm việc này cũng có nghĩa là chúng ta hưởng ứng và thực hiện chủ trương cải cách hành chính, xây dựng hoàn thiện bộ máy và luận chuyển cán bộ của Đảng và Nhà nước để xây dựng niềm tin, đoàn kết tạo sức mạnh vì sự nghiệp xây dựng và phát triển nhà trường.

Từ việc thực hiện có kết quả chuyên đề về lĩnh vực này, chúng ta mới thấy được nhà trường đang thực sự cần cái gì và loại giảm đi những gì để đưa nhà trường vào vị thế mới theo hướng mạnh dạn cải cách và đổi mới. Ở đây, có thể đặt ra những câu hỏi để từ câu hỏi đó đi tìm giải pháp, tạo ra một sức sống mới mang tính đột phá và phát triển. Qua việc thực hiện lãnh đạo bằng chuyên đề sẽ làm nảy sinh những câu hỏi, những vấn đề đặt ra được xuất phát từ hệ quả đạt được của việc gắn nhà trường sư phạm với thực tiễn giáo dục trong giai đoạn mới. Ví dụ :

1) Để có trường ĐHSP đúng nghĩa, phù hợp với nhiệm vụ được giao thì nên để nguyên hay sắp xếp lại Khoa, Phòng ban, Bộ môn, Tổ công tác ? Đây là lợi và hại của việc để nguyên, tách, nhập ? Phát hiện yêu cầu của xã hội, của việc thực hiện chiến lược giáo dục 2001 – 2010, của thị trường lao động, trường nên có những Khoa, Phòng, Ban nào nữa để đáp ứng yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng giáo viên dạy ở các bậc học, nghiên cứu khoa học, hoạt động xã hội của người giáo viên tại các cộng đồng nơi giáo viên sống và làm việc ?

2) Ngoài những chủ trương, chính sách chung của Nhà nước, của ngành đối với hệ thống các trường Đại học và Cao đẳng thì nhà trường có cái gì khác để thu hút những nhà giáo, nhà khoa học có trình độ cao, có thâm niên công tác giảng dạy, góp phần làm giảm tối đa hiện tượng “*thất thoát chất xám*” theo cơ chế thị trường không ? Giành những con người có năng lực thật sự để không phải chỉ dạy cho các đối tượng, các khoá chính qui trong trường mà còn đảm trách làm chủ các đề tài NCKH và bồi dưỡng đào tạo các thế hệ tiếp theo trở thành nhà

giáo, nhà khoa học có năng lực hoàn thành sứ mệnh của mình trong mỗi nhà trường, có trách nhiệm đào tạo những người làm nghề dạy học, góp phần thực hiện thắng lợi chiến lược phát triển giáo dục 2001-2010.

### **3. Chuyên đề thứ ba : “Làm rõ hơn nữa quan điểm về cấu trúc, chức năng, nhiệm vụ cơ chế và mối quan hệ dọc ngang của Viện Nghiên cứu giáo dục trong trường ĐHSP trọng điểm”**

Việc hình thành Viện nghiên cứu về khoa học giáo dục trong hệ thống các trường Sư phạm là một tín hiệu tốt báo trước, song đến nay chỉ mới có 2 trường có Viện nghiên cứu khoa học. Trường ĐHSP trọng điểm Hà Nội có Viện nghiên cứu Sư phạm là một Viện được thành lập mới cả về tổ chức và nhân sự. Trường ĐHSP trọng điểm ở Tp. Hồ Chí Minh có Viện Nghiên cứu Giáo dục mà tiền thân là Viện Nghiên cứu Giáo dục và Đào tạo phía Nam trực thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Xu thế đưa các Viện nghiên cứu khoa học vào các trường đại học là xu thế phù hợp với thời đại, trực tiếp gắn kết công tác đào tạo đại học, sau đại học với nghiên cứu khoa học. Hoạt động này không chỉ tạo ra một khí thế mới tập hợp được lực lượng tinh hoa đi sâu vào những vấn đề chủ chốt nhất của trường đại học, góp phần thiết thực ngày càng nhiều vào việc không ngừng nâng cao chất lượng đào tạo và các sản phẩm khoa học có giá trị cho cả nhà trường và xã hội. Nhà giáo và nhà khoa học ai cũng biết được, hiểu được tầm quan trọng của xu thế này. Song Viện trong trường, mà cụ thể là Viện Nghiên cứu Giáo dục trong trường ĐHSP trọng điểm phát triển theo định hướng nào là vấn đề cần được quan tâm cả về tổ chức và chỉ đạo. Vì vậy, cần có quan điểm thật rõ ràng về cấu trúc bộ máy, nhân sự, chức năng, nhiệm vụ, tài chính và cơ sở vật chất cùng với cơ chế hoạt động theo các mối quan hệ “dọc” (với cấp lãnh đạo), “ngang” (với các đơn vị trong trường), với các trường Phổ thông, Cao đẳng, Đại học, các Viện và đặc biệt là gắn kết với các địa phương rộng khắp. Quan điểm đó không chỉ dừng lại ở cấp lãnh đạo trường mà rất cần thiết được lan toả rộng khắp đến các đơn vị, các cơ sở có liên quan.

Nhận thức vấn đề này đối với mọi đối tượng trong nhà trường sẽ tạo điều kiện để Viện hoàn thành có hiệu quả những nhiệm vụ được giao trong việc

nghiên cứu những vấn đề về khoa học và đào tạo có liên quan theo yêu cầu của trường ĐHSP trọng điểm, góp phần tích cực vào việc phát hiện và giải quyết những vấn đề bức xúc về giáo dục – đào tạo của Ngành và của các địa phương.

Tất nhiên về phần mình, Viện phải chủ động tổ chức các hoạt động và hướng phát triển của mình, lấy nhiệm vụ nghiên cứu khoa học (NCKH) về giáo dục và đào tạo làm nhiệm vụ trọng tâm ngay sau khi lãnh đạo trường có quan điểm xác định cụ thể về vị thế của Viện.

#### **4. Chuyên đề thứ tư : “Nghiên cứu khoa học, làm giàu kiến thức để sáng tạo trong việc dạy và việc học”**

Nhà trường ĐHSP trong cùng một lúc phải thực hiện đạt kết quả cao hai nhiệm vụ quan trọng: đảm bảo chất lượng đào tạo đội ngũ giáo viên và nghiên cứu khoa học giáo dục đạt trình độ tiên tiến.

Tiếp cận với nhiệm vụ chính trị theo tinh thần Nghị quyết của Đảng và Nhà nước giao cho các trường Sư phạm, nhà trường Sư phạm rất cần thiết có chuyên đề hướng dẫn, toạ đàm những nhiệm vụ quan trọng này đối với những đối tượng khác nhau, sao cho mọi người đều thấy rõ “Nếu nghiên cứu khoa học teo đi, đời sống tinh thần của đất nước ngừng trệ và do đó bao khả năng tiến bộ tương lai tan thành mây khói” (Albert Einstein) và “Khoa học là linh hồn của sự phồn vinh của các quốc gia, là nguồn sống dồi dào của mọi tiến bộ. Chính những phát minh khoa học và ứng dụng của nó đã dẫn chúng ta đi” (Louis Pasteur).

Từ những ý tưởng đó, nhà trường Sư phạm nên có cả một chiến lược với tầm nhìn xa, vạch ra được kế hoạch về khung thời gian, chính sách kinh phí, chính sách khen thưởng cho hoạt động này. Có thể mới thu hút được đông đảo lực lượng các nhà khoa học, các nhà giáo dục, nhà sư phạm và sinh viên tài năng tư duy sâu sắc, mạnh mẽ cho hoạt động nhu cầu khoa học để không ngừng làm giàu kiến thức, tạo cơ sở và điều kiện cho việc thường xuyên đổi mới và sáng tạo trong việc dạy, việc học đáp ứng yêu cầu hội nhập với sự tiến bộ không ngừng về giáo dục và đào tạo của các nước trong khu vực và thế giới.

**5. Chuyên đề thứ năm : “Tổ chức giáo dục phẩm chất, nhân cách và trách nhiệm công dân đối với thanh niên, sinh viên – những thầy cô giáo tương lai bằng các chuyên đề ngành học, môn học do các Khoa, Bộ môn chủ trì” (xem sơ đồ tổng quát)**

Để triển khai và thực hiện chuyên đề này đến với thanh niên, sinh viên từng ngành học, đòi hỏi phải có sự chuẩn bị chu đáo về ý tưởng của lãnh đạo trường và đặt hàng về nội dung đối với các cơ sở khoa, bộ môn. Ai cũng biết thanh niên, sinh viên theo học ngành sư phạm trong quá trình học 4-5 năm ở trường và thông qua thực tập ngành nghề, đã được hưởng thụ một khối lượng kiến thức phong phú, trong đó có khối lượng kiến thức liên quan đến rèn luyện đạo đức, nhân cách và trách nhiệm công dân của những thầy, cô giáo tương lai. Tuy nhiên, đó vẫn là những vấn đề chung nhất, chứ chưa phải là những vấn đề đặc thù của từng ngành học, môn học.

Để nâng tầm việc giáo dục phẩm chất, nhân cách và trách nhiệm công dân với chiều sâu và chất lượng cao hơn, rất cần thiết phải có phương thức giáo dục bằng chuyên đề mang tính đặc thù ngành học, môn học – những chuyên đề có nội dung sâu của từng lĩnh vực mang tính đánh thức mở mang trí tuệ và trách nhiệm công dân của sinh viên.

Đây là một loại hình hoạt động đòi hỏi sự lãnh đạo, chỉ đạo công phu từ lãnh đạo nhà trường đến lãnh đạo các khoa, các giảng viên từng môn học với sự phối hợp, hỗ trợ của Công đoàn, Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh và Hội sinh viên, Hội Liên hiệp thanh niên trong nhà trường.

Nếu chúng ta tổ chức có hiệu quả các chuyên đề đặc thù mang nội dung sâu sắc ngoài các chương trình sắp theo kế hoạch học tập thì chính nó sẽ góp phần nâng cấp cao hơn về trình độ nhận thức của thanh niên, sinh viên. Và cũng từ các chuyên đề đặc thù ngành học, môn học họ càng trưởng thành nhanh hơn, vững chắc hơn về phẩm chất, nhân cách và trách nhiệm công dân trong các hoạt động xã hội, sinh hoạt với cộng đồng trong môi trường trong và ngoài trường học, nơi họ được giao những nhiệm vụ giáo dục và dạy học.

Sự lãnh đạo của nhà trường sẽ và chỉ thể hiện đúng tầm cỡ của mình khi đảm bảo thắng lợi những vấn đề chiến lược nói chung và bằng các chuyên đề

được xác định theo thứ bậc, chứ không phải chỉ giải quyết có kết quả công việc hàng ngày. Để thực hiện được những vấn đề mang tính chiến lược, không gì quý hơn là tập hợp được lực lượng và phát huy thực hiện quy chế dân chủ, lấy trí tuệ đóng góp và hành động cụ thể của CBCCC, sinh viên làm động lực. Lãnh đạo theo chuyên đề sẽ làm cho chúng ta khoẻ để sáng tạo. Các thể hệ được nhà trường đào tạo sẽ có đủ phẩm chất, nhân cách và tài năng để sáng tạo của người làm nghề dạy học.

### **Tài liệu tham khảo**

- [1]. Joachim Mattches (1994), *Một số vấn đề lí luận và phương pháp nghiên cứu con người và xã hội*, Hà Nội.
- [2]. A. Guxarov, B. Radaev (1978), *Tìm hiểu về cách mạng khoa học – kĩ thuật*, NXB Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
- [3]. Đào Văn Tiên (1982), *Khoa học hoá cách suy nghĩ làm việc, học tập*, NXB Thanh niên, Hà Nội.

Tóm tắt

### **Lãnh đạo bằng chuyên đề – Một kiểu mô hình gắn nhà trường sư phạm với thực tiễn giáo dục, đào tạo người làm nghề dạy học**

Nội dung giảng dạy chính khoá các môn học theo chương trình giáo dục của các trường sư phạm đã góp phần quan trọng vào việc thực hiện các mục tiêu đào tạo đội ngũ giáo viên. Song nếu chỉ dừng lại ở những nội dung đó thì tính mục tiêu của giáo dục vẫn chưa đạt được kết quả mong muốn.

Lãnh đạo và giáo dục bằng chuyên đề được coi như là một mô hình gắn nhà trường sư phạm với thực tiễn giáo dục, đào tạo người làm nghề dạy học sẽ làm cho việc thực hiện mục tiêu đào tạo ở các trường Sư phạm được hoàn chỉnh hơn. Lãnh đạo, giáo dục bằng chuyên đề vừa đảm bảo bổ sung, mở rộng kiến thức lí luận và thực tiễn, vừa hướng sinh viên đến những giá trị căn bản về tính nhân bản, biết sống cởi mở trong môi trường đa văn hoá, biết độ lượng và sống dung hoà, vị tha, biết nhận về mình trách nhiệm cá nhân đối với cộng đồng trong môi trường sư phạm và xã hội.

Abstract

**Leadership by special subjects – a model to associate pedagogical schools to educational practice, training teachers**

Leadership and education by special subjects considered as a model to associate pedagogical schools to educational practice, training teachers is the way to implement training objectives of the pedagogical schools more perfectly. Leadership and education by special subjects can modify, enlarge theoretical and practical knowledge as well as orient students to basic values of humanity, to open ways of life in multi-cultural environments, to generosity, harmony, altruism, responsibility for individual and public in pedagogical and social environments.





